

Täysistunto

Torstai 19.10.2023 klo 15.59—20.00

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi verkon välityspalvelujen valvonnasta ja eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 70/2023 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei päästä tässä ajassa läpi, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, ministeri Ranne, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.04 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, jossa esitetään uutta lakia verkon välityspalveluiden valvonnasta ja muutoksia eräisiin siihen liittyviin lakeihin. Tämä esitys liittyy viime vuoden lopulla voimaan tulleeseen EU:n digipalveluasetukseen, jonka soveltaminen alkaa täysimääräisesti ensi vuoden helmikuussa. Hallituksen esityksen tarkoituksena on toimeenpanna digipalveluasetuksen valvonta Suomessa, ja kansallisesti on säädettävä muun muassa valvovista viranomaisista ja viranomaisten toimivaltuuksista epäilyissä asetuksen rikkomistilanteissa.

EU:n digipalveluasetuksella pyritään parantamaan verkoissa käyttämiemme kaupallisten palveluiden avoimuutta ja turvallisuutta. Digipalveluasetuksen tavoitteena on parantaa palveluiden käyttäjien asemaa suhteessa internetissä toimiviin välityspalvelujen tarjoajiin, kun esimerkiksi verkkoalustan palveluja käytetään sisällön luomiseen, sosiaaliseen mediaan tai kun elinkeinonharjoittaja käyttää toiminnassaan markkinapaikkaverkkoalustan palveluja. Asetus parantaa myös kuluttajien asemaa markkinapaikkaverkkoalustoilla.

Digipalveluasetus asettaa verkon välityspalveluille huolellisuusvelvollisuuksia, jotta palvelut olisivat entistä avoimempia. Käyttäjä tietää entistä paremmin, miksi palvelu näyttää hänelle tiettyä sisältöä tai tiettyjä mainoksia. Digipalveluasetuksen myötä käyttäjä saa tietää, jos palveluntarjoaja rajoittaa juuri hänen palveluun tallentamansa sisällön näkyvyyttä. Palveluilla tulee olla myös julkinen yhteyspiste käyttäjien yhteydenottoja varten. Digipalveluasetus sääntelee myös tiettyjen henkilötietojen perusteella kohdennettua mainontaa verkkoalustoilla. Palveluiden turvallisuutta lisää se, että palveluntarjoajalle voi ilmoittaa laittomasta sisällöstä palvelussa, ja sen jälkeen palveluntarjoajalla on velvollisuus käsitellä ilmoitus ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin laittoman sisällön poistamiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2023 vp

Asetuksen velvoittamia niin sanottuja digijättejä, joilla on vähintään 45 miljoonan käyttäjämäärä EU:n alueella, valvoo lähtökohtaisesti Euroopan komissio. Näille digijäteille digipalveluasetus asettaa korotettuja huolellisuusvelvollisuuksia, joiden tavoitteena on vähentää näiden yritysten palvelujen aiheuttamia riskejä. Esimerkkejä näiden palvelujen riskeistä ovat mahdollinen negatiivinen vaikutus nuorten mielenterveyteen, disinformaation nopea leviäminen tai vaaleihin vaikuttaminen.

Suomeen sijoittautuneita välityspalvelun tarjoajia, joilla on pienemmät käyttäjämäärät, valvovat suomalaiset viranomaiset. Suomessa lainvalvontatehtävä annettaisiin hallituksen esityksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille. Se toimisi Suomessa digitaalisten palvelujen koordinaattoriviranomaisena, joka tekee EU:n laajuista yhteistyötä digipalveluasetuksen valvonnassa muiden jäsenvaltioiden vastaavien viranomaisten sekä komission kanssa. Verkon välityspalveluita voidaan tarjota valtioiden rajojen yli, mitä tavoitetta digipalveluasetuksen yhtenäinen sääntely osaltaan edistää. Toisaalta rajat ylittävä toiminta korostaa sitä, että toimijoiden valvonnassa EU:ssa eri maiden viranomaisten yhteistyö on tärkeää. Muita valvovia viranomaisia Suomessa olisivat esityksen mukaan kuluttaja-asiamies sekä tietosuojavaltuutettu, joilla on asetuksen tiettyihin velvoitteisiin liittyvää asiantuntemusta.

Asetuksen edellyttämällä tavalla hallituksen esityksessä esitetään valvoville viranomaisille tehokkaita toimivaltuuksia valvoa Suomeen sijoittuneita verkon välityspalvelun tarjoajia mukaan lukien toimivalta määrätä harkinnanvaraisia seuraamusmaksuja. Maksuille olisi määriteltävä enimmäismäärä, joka olisi suhteutettu rikkomukseen syyllistyneen palveluntarjoajan liikevaihtoon. Yksittäistapauksissa seuraamusmaksun suuruus perustuisi kokonaisarviointiin, ja siinä huomioitaisiin rikkomuksen luonne ja muut olennaiset olosuhteet. Yhä useammassa uudessa lainsäädännössä esitetään viranomaisille toimivaltaa määrätä seuraamusmaksuja säännösten rikkomistilanteissa.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että määrältään huomattavista seuraamusmaksuista tulisi päättää monijäsenisissä elimissä, ja tämän vuoksi ehdotuksessa esitetäänkin, että jatkossa Traficomissa kaikki yli 100 000 euron seuraamusmaksut käsiteltäisiin monijäsenisessä seuraamuskollegiossa sen sijaan, että yksi virkamies tai esimerkiksi viraston pääjohtaja tekisi tästä päätöksen.

Nyt käsiteltävän digipalveluasetuksen viranomaisvalvonnan järjestämistä koskevan hallituksen esityksen valmistelussa on ollut mukana työryhmä, jonka työskentelyyn ovat osallistuneet edustajat oikeusministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, sisäministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, ulkoministeriöstä sekä Liikenne- ja viestintävirastosta ja Kilpailu- ja kuluttajavirastosta. Myös tietosuojavaltuutettu osallistui työryhmän työhön.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

19.09 Niina Malm sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esitys on hyvä. Aina kaikki, mikä edesauttaa demokratian toteutumista ja sitä, että disinformaatio ei ole se, mikä täällä valloilla on, on positiivista. Tätä esitystä on odotettu, ja tämä on nyt hyvä saada eduskuntaan.

Toinen tähän liittyvä kysymys on tietenkin kansalaisten oman digijalanjäljen, -kädenjäljen turvaaminen ja tietoisuus siitä, mihin sitä tietoa kerätään ja mimmoista digijälkeä tässä digitaalisessa maailmassa nykyisin itsestään jättää.

Mutta esityksessä on myös mainittu, että tämä koskee ja tähän sisältyy internetyhteyksien tarjoajat. Olenkin hiukan huolissani nyt internetyhteyksistä yleisestikin ottaen, koska

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2023 vp

selvästi valvontaa täytyy olla ja vastuuta myös näille yhtiöille, jotka näitä yhteyksiä tarjoavat, ja heidän osaltaan tarvitaan tarkkuutta.

Meillä on nimittäin tuolla Kaakkois-Suomessa ollut viimeisen kuukauden sellainen tilanne, että kun siirrytään 4G-verkosta 5G-verkkoon, niin voi olla, että viikonloppuna kaksi tuntia omassa puhelimesta se nettiyhteys toimii. Ja kun taas miettii sitä, että meillä on paljon talouksia, missä ei ole valokuitua, ei ole taloyhtiöiden tarjoamia internetyhteyksiä, on se pelkkä puhelin, niin tänä päivänä kuitenkin puhelimen kautta ja näiden verkkojen kautta täytyy myös pystyä toimimaan ja hoitamaan arkipäiväiset asiat, saatikka sitten, että tähän liittyy myös se, että meillä on Suomessa valtavasti alueita, joilla ei pysty soittamaan edes hätäkeskukseen, koska ei ole verkkoa.

Siltä osin toivoisin, että myös tulevaisuudessa kiinnitettäisiin enemmän huomiota siihen, että avun hälyttäminen ja internetverkon saaminen on jokaisen kansalaisoikeus ja että siihen on myös mahdollisuus ja että myös nämä internetpalveluita tuottavat yhtiöt sitoutuvat näihin, eikä niin, että vastaus on se, kun soittaa asiakaspalveluun, että kartta näyttää, että täällä ihan hyvin kuuluu — vaikka todellisuus onkin sitten toinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

19.11 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Digipalveluasetuksen toimeenpano on erinomainen ja kokonaisvaltaisesti huomioitu. Disinformaatioon liittyvät epäkohdat saadaan kuntoon. Erityisesti tuolla Kaakkois-Suomessa yhteydet ovat kuitenkin takkuilleet, ja nämä yhteydet tulee jo huoltovarmuudenkin näkökulmasta saattaa kuntoon. Kiitän erityisesti ministeri Rannetta ripeästä, nopeasta, erinomaisesta asioihin puuttumisesta ja myös erinomaisesta työstä ministeriössä. Tämä on erinomaista meidän asioiden hoitamista — kiitos paljon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Joona Räsänen.

19.12 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Aikana, jolloin elämämme ja oikeastaan kaikenlainen toimintamme enenevässä määrin tapahtuu myös digitaalisilla alustoilla, on todella tärkeää, että me asetamme myös näiden alustojen toiminnalle tiettyjä sääntöjä ja teemme niitä myös globaalisti. Siltä osin toivotan tämän uudistuksen tervetulleeksi, jotta nimenomaan EU:n mittakaavassa pystytään myös sääntelemään näiden toimijoiden harjoittamaa toimintaa ja ylläpidetään reiluja pelisääntöjä erikokoisille toimijoille.

Arvoisa puhemies! Tästä esityksestä ehkä poimin sen tärkeimmän asian — tai ehkä ne kaksi, jotka täällä ovat tulleet. Toinen liittyy tähän disinformaatioon, millä tavalla sitä voidaan torjua, ja siihenhän tämä esitys tuo uusia välineitä, mutta ehkä vielä tärkeämpänä todella tässä ajassa on tämä henkilötietojen suojaaminen. Meistä jokaisella, joka käyttää erilaisia digitaalisia alustoja, pitää olla kuitenkin varmuus siitä, että viime kädessä kaikkein tärkeimmät henkilötiedot ovat suojattuina. Toivon, että tämä pidetään sellaisena johtotähtenä, kun mietitään erilaista sääntelyn kehittämistä. Mitä tulee sitten erilaisiin digitaalisiin alustoihin, niin todella niiden tietojen osalta, jotka jokainen meistä omaa, me itse olemme niiden tietojen omistajia, eikä niin, että ne lähtevät valtoimenaan leviämään. Tämähän on iso globaali kysymys myös tänä päivänä, ottaen huomioon myös sen keskustelun, mitä muualla maailmassa käydään, ja senpä takia toivotan tervetulleeksi aina ne uudistukset,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2023 vp

joilla esimerkiksi tätä henkilötietojen suojaamista pystytään tehostamaan, jotta jokainen todella voi edelleen turvallisesti digitaalisessakin maailmassa asioida.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

19.14 Niina Malm sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Unohtui kysyä se kysymys, mikä oli tässä mietitty jo etukäteen ministerille. [Naurua]

Nyt kun tämä Suomen status turvallisuuspolitiikassa ja mannerlaatat meidän ympärillä ovat muuttuneet, on myös tämä meidän sijainti muuttunut siltä osin, että ollaan osa Nato-maita ja samalla myöskin Naton ja EU:n ulkoraja. Kun meillä viime vai toissa talvena oli näitä hiihtolenkkejä Laatokalla, siis verkkohäirintää — että jos kävi ulkoilemassa, niin verkkohäirinnän seurauksena sitten Sports Trackeriin tai johonkin muuhun palveluun se piirtyi aivan väärään paikkaan — niin onko teillä ollut nyt puhetta tässä kontekstissa tästä verkkohäirinnästä ja siitä, että kun näitä verkkoja nyt valvotaan entistä enemmän ja paremmin, niin mikä on se tulevaisuuskuva siitä, voidaanko myös tähän verkkohäirintään puuttua paremmin, jos tarvis vaatii?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Otetaan tämä puheenvuorolista loppuun ja sen jälkeen ministerin vastaus. — Edustaja Elomaa.

19.15 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Digimaailmassa eletään, ja koko ajan menee kehitys todella suurin harppauksin. Se merkitsee myös sitä, että siinä kamppaillaan myös rinnan rikollisten kanssa ja haasteita riittää.

Tämä hallituksen esitys on kuitenkin kannatettava. Toivonkin ministeri Ranteelle myös paljon jaksamista. Haasteita riittää tässä maailmassa, ja tarvitaan niitä huoltoja, joilla ihmisiä sitten huolletaan ja heidän tulevaisuuttaan turvataan kuitenkin tässä digimaailmassa. Ja kun ollaan verkossa, niin ei voi olla miettimättä sitä, miten varsinkin nuoriin vaikuttaa tämä digimaailma ja mitä haasteita ja ongelmia sieltä löytyy.

Kiitos tähän mennessä meidän ministerille. Uskon, että ministeri on paras mahdollinen tällä hetkellä hoitamaan näitä asioita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ranne.

19.17 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia. — Hyvät edustajat, ensin tämä suuri tilanne: merkittävä, koko maailman turvallisuutta heikentävä sota, Ukrainan sota, ja tilanne Israelissa Gazassa. Liikenne- ja viestintäministeriö on koko ajan ollut erittäin hyvin ajan tasalla, ja meillä on keskitytty nimenomaan kyber- ja digiturvallisuuden parantamiseen. Tietenkin, kun puhutaan koko Suomen turvallisuutta, kansallista turvallisuutta ja kokonaisturvallisuutta koskevista asioista, näitä ei täällä isommin voi avata, mutta me teemme tuolla jatkuvasti tätä työtä. Kolme neljäsosaa meidän työstämme on itse asiassa sellaista, joka ei näy ulospäin. Meillä on liikenne- ja viestintäministeriön alaisuudessa Traficomissa Kyberturvallisuuskeskus, ja meillä on myöskin kyberturvallisuusjohtaja. Hän toimii tuolla minun alaisuudessani. Eli tässä olemme kyllä, voisin sanoa, edelläkävijä maailmassa. Pidämme myöskin siitä kiinni, emme yhtään lipsu. Tämä on erittäin tärkeää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2023 vp

Sitten tästä tilanteesta, kuinka pystymme turvaamaan tätä verkkoa. Tämä ei ihan suoraan liittynyt tähän kohtaan, mutta vastaan siihen kuitenkin, että Suomessa on kansainvälisesti tarkasteltuna kuitenkin erittäin hyvä matkaviestinverkkosaatavuus. Meillä on toimintavarmuus hyvin korkea. 4G-verkot kattavat tällä hetkellä yli 90 prosenttia väestöstämme ja 5G:kin jo 87 prosenttia. Mutta toki, kun meillä ovat markkinoilla toimivat yritykset, aina ei voi saada ihan sitä, mitä tarvitsemme joka hetki. Tätä työstämme tietenkin koko ajan ja jatkuvasti, niin että emme päästä markkinoitakaan helpolla.

Lyhyesti vielä tähän loppuun: Teemme sisäministeriön ja puolustusministeriön kanssa hyvää ja tiivistä yhteistyötä kaikkiin näihin liittyen. Kyllähän me tietenkin jaksamme, koska meidän velvollisuutemme on tehdä töitä Suomen eteen. Mikä olisi sen suurempi kunnia, luottamus, että saamme niitä tehdä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.